

A Bod Péter Társaság húszéves története*

A nyolcvanas évek második felétől, az enyhülő politikai légkörben a Hazafias Népfront égisze alatt sorra alakultak Budapesten és vidéken egyaránt a művelődést szolgáló, az olvasást szorgalmazó olvasóköri. Számuk fokozatosan növekedett. Ez a biztató mozgalom ott bontakozott ki elsősorban, ahol erősek voltak a korábbi körök és egyesületi élet hagyományai: Balmazújvároson, Kisújszálláson, Kisvárdán, Makón, Mohácson, a Sió-mentén, Megyaszón, Hódmezővásárhelyen, Hévízgyörkön stb. Ekkor alakult meg, 1988 novemberében, a Bod Péter Társaság nevet viselő olvasóköri is Budapesten, első nyilvános fellépése a Kaffka Margit Gimnáziumban (ma Szent Margit Gimnázium) volt. Alapító vezetője, társaságunk mozgója, lelke, *Ugrin Gáborné Márta*, énektanár, könyvtáros volt. Ekkor került sor először a Bod Péter-émléklapok átadására is. A Bod Péter-émléklapokat a kiemelkedő ülések alkalmából – általában ötévenként – adtuk át a könyvtárostároknak.

A Hazafias Népfront megszűnésével (1990) szükségessé vált és az olvasóköri vezetők hasznosnak vélték, ha szövetségbe tömörülnek. Természetesen nem valamiféle új hivatal maguk fölé emelésére gondoltak, hanem egymást kölcsönösen segítő összefogásra. Így alakult meg Budapesten 1990. szeptember 22-én az Olvasóköri Országos Szövetsége, melyet a Fővárosi Bíróság be is jegyzett, tehát hivatalos szervezetté vált.

A szervezőbizottság kimondta: „Legyen az olvasási, a nyelvi, a viselkedési kultúra ápolása az olvasókörieknek is a legfontosabb programja!” Ugyanezen az összejövetelen megválasztották a vezetőket: *Hajdu Géza* elnök, *Fekete Imre* alelnök, *Ugrin Gáborné* titkár. Az Olvasóköri Országos Szövetségének egyik alapító tagja volt a Bod Péter Társaság is.

Társaságunk három célt tűzött maga elé:

– Bod Péter XVIII. századi nagy erdélyi tudós, egyháztörténész, református lelkész (az első magyar irodalmi lexikon szerzője) életé-

nek és munkásságának megismertetése, emlékének ápolása,

– a könyvtár szak egy szűkebb területének, a könyvtárostánár könyvtárpedagógiai munkájának felkarolása, megsegítése,

– olvasásfejlesztés – különösen a tanulókkal, olvasói igényességgel, etikai kérdésekkel, családi életre való felkészítéssel kapcsolatosan.

Társaságunk jelmondatát: „Mert valamiképpen a hazának ártani nem szabad, azonképpen annak nem használni, mikor lehetne, nagy vétek” Bod Péter Magyar Athenasának előszavából kölcsönözte. Ez a Bod Péter-i gondolat irányította és irányítja munkánkat mind a mai napig.

Kezdetben többnyire könyvtárostároknak voltak a tagjai, de társaságunk köre fokozatosan bővült. A '90-es években már könyvelő, iskolatitkár, könyvtárvezető, gazdasági szakember, tanító is volt sorában. Később egyetemi hallgatók, a Bod család több tagja (orvos, mérnök, közgazdász, tanár, jogász) és egyetemi tanár (történész, könyvtáros, irodalmár, egyháztörténész) is szerepelt a negyven tag, a nyolcvan pártoló tag között. A nyilvános konferenciákon további negyven-ötven érdeklődő is megjelent. A megnövekedett igény következtében a Bod Péter Társaság önálló szervezetként is bejelentkezett a Fővárosi Bíróságon 2002. április 19-én, ahol nyilvántartásba vették.

Az olvasás, a könyvtár, a tanulás fontosságát hangsúlyozva társaságunk szoros kapcsolatot tartott a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Iskolai Könyvtárosok Szekciójával (ma Könyvtárostánárok Szervezete), melynek alapító titkára ugyancsak *Ugrin Gáborné* volt 1986-ban. Ennek a szekciónak a szervezésében rendezték meg évenként az országos Bod Péter könyvtárhasználati versenyeket.

A versenyek megszervezésében és lebonyolításában igen értékes munkát végzett önkéntesen a nagy tudású, szigorú, mindenkire figyelő *Zsoldos Jánosné Cselényi Gyöngyi* és két állandó társa, *Szepesi Hajnal* és *Melykóné Tőzsér Judit*. A felkészítésben és a versenyek országos szervezésében pedig fontos feladatot vállalt *Benkő Ilona* könyvtárostánár. Erről a mintaszerű, sok emberséggel végzett munkáról olvashatunk *Zsoldos Jánosné Tíz év az Országos Bod Péter Könyvtárhasználati Verseny* szolgálatában (Nyíregyháza, 2003) című könyvében.

*Elhangzott a Bod Péter Társaság emlékülésén, az Országos Széchényi Könyvtár dísztermében, Budapesten, 2008. november 14-én.

Társaságunk összejöveteleinek célja tulajdonképpen az együttgondolkodás, az igényesség, az önzetlenség, a mások iránti bizalom felkeltése, fokozása. Veres Pálné, a nagy pedagógus gondolata mindnyájunk számára figyelemre méltó és irányadó: „Sokaknak egy cél felé való tömörülése feltűnő nagy dolgokat hoz létre.” Bod Péter tisztelete, kultuszának ápolása, a múltnak, a hazai és a nemzeti értékeknek a megbecsülése tartja össze a társaság tagjait, akik mindig csendben végezték és végzik munkájukat.

Társaságunk munkáját mindig éves programokban határoztuk meg, melyeket a vezetőség állított össze.

Az első tíz évben rendezvényeinken az iskolai könyvtárak és a könyvtárostanárok tevékenységével kapcsolatos elemzések, fejlesztési javaslatok, valamint az olvasás, az olvasási szokások, az értő olvasás fejlesztésére vonatkozó megbeszélések szerepeltek többségben, és igen kevés előadás hangzott el Bod Péterrel kapcsolatban. 1998–2000-től azonban már előtérbe kerültek a Bod Péterrel foglalkozó előadások, sőt olyan konferenciák is voltak, amelyeket csak neki szenteltünk. A továbbiakban e háromirányú tevékenységünket ismertetem.

1. A könyv és a könyvtárpedagógia fontos része volt kezdeti munkánknak. Ezzel a témával foglalkoztunk az 1993-ban (december 11-én) az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum (OPKM) újbóli megnyitásának harmincötödik évfordulóján rendezett ünnepi ülésünkön, ahol előadások hangzottak el a könyvtártörténeti írásokról (*Voit Krisztina*), a könyvtári szolgálatról (*Celler Zsuzsanna*) és az OPKM első évtizedéről (*Károlyi Ágnes*).

Az 1997-ben (február 11-én) rendezett szakmai összejövételünkön pedig könyvtárpedagógiai témában tanácskoztunk *Mire kell felkészíteni a tanárokat annak érdekében, hogy könyvtárhasználókká tudják nevelni a rájuk bízottakat?* címmel.

Ugyanebben az évben, 1997-ben (március 25-én) a Bod Péter Társaság kibővített vezetőségi ülésén közoktatási tankönyvekről és tanári kézikönyvekről tanácskoztak a résztvevők *Horváth Zsuzsanna Tankönyvelemzési szempontok és eljárások* című tanulmánya alapján (Új Pedagógiai Szemle, 1996. okt.). A tanácskozáson részt vett a szerző is, mint az OKI (Országos Közoktatási Intézet) főmunkatársa.

Társaságunk odafigyelt az esti és levelező tagozatos tanulók és tanáraik megsegítésére. Ezzel a céllal került sor 1999-ben (április 23-án) az *Érettségi előtt álló esti és levelező tagozatos tanulók és tanáraik könyvtári ellátása* című rendezvényünkre az OPKM nagytermében, ahol többek között *Csoma Gyula A funkcionális anal-fabetizmus kialakulásának megelőzése könyvtári eszközökkel* című előadása hangzott el. Sajnos kezdeményezésünknek nem volt folytatása országos szinten.

Az 1990-es évek elején sikerült elérnünk a könyvtárostanárok jogi helyzetének tisztázását. Ugrin Gáborné erőfeszítéseinek, kitartó munkájának köszönhetően bekerült a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvénybe az iskolai és kollégiumi könyvtárosok, azaz a könyvtárostanárok alkalmazásáról szóló jogszabály. Majd az 1995-ben közreadott Nemzeti Alaptantervbe (NAT-ba) beépítették a könyvtárhasználati ismereteket is, igaz, az informatika részeként.

Már 2000-ben (február 16-án) tanácskozás kezdődött a Bakáts téri iskolában a könyvtárostanárok tevékenységéről az 1958 és 1988 közötti időszakból, tehát harminc évi munkájáról. Ugyanis Ugrin Gáborné szakfelügyelői tapasztalatai és az iskolai könyvtárügyért folytatott szívós küz-

delme alapján fontosnak tartotta, hogy ennek az időszaknak az eredményei ne vesszenek el, sőt, lehetőleg pozitív hatást gyakoroljanak a további fejlődésre. Ebben az elemző-összegző munkában sokat tevékenykedtek: *Apai Béláné, Pásztor Emilné, Csepeti Péterné, Vetési Eszter, Ugrin Gáborné*. A beérkezett írások bemutatására, elemzésére 2003-ban (november 19-én), társaságunk ünnepi ülésén került sor Apai Béláné előadásában, *Könyvtárostánári pályaképek az 1958 és 1988 közötti három évtizedből* címmel. Apai Béláné többek között a következőket mondta: „Nem akarunk könyvtártörténetet írni, nem akarjuk azt állítani, hogy az iskolák valaha is léteztek könyvtárak nélkül. [...] Mindössze arra vállalkozhatunk, hogy az idők sodrából kiragadjuk azt a küzdelmes harminc esztendőt, mely híven tükrözi a mindig újrakezdés, az újból építkezés nehéz munkáját az iskolában. [...] Az iskolai könyvtári lét alapja a tanulókkal való törődés a tájékoztatás, a tanulás, az olvasóvá nevelés területén. A pálya nehéz volt, sok akaratérő, türelem és tettvágy kellett hozzá.” Majd Ugrin Gáborné, megfogalmazva a könyvtárostánári pálya lényegét, *Révész Napsugár* grafikusművész emlékérmét nyújtotta át (Magyarországon elsőként) a könyvtárostánári pályát megvalósítóknak.

Ugyancsak a könyvhöz, könyvtárhoz kapcsolódott *Szögi Lászlónak*, az Egyetemi Könyvtár főigazgatójának az előadása 2007-ben (szeptember 21-én), az Egyetemi Könyvtár nagy olvasójában tartott rendezvényünkön. Előadásának a címe: *Egyetem, könyvtár, művelődés* volt. Érdeklődéssel, figyelemmel hallgattuk a lendületes, színes, évszázadokra visszatekintő és előremutató beszédét. Sokat tanultunk, épültünk belőle.

A könyvekkel foglalkozó összejöveteleink sorában igen tanulságos volt *Bod Magdolna* vegyész mérnök tagtársunk 2007-ben (február 26-án), az OPKM nagytermében tartott előadása *A Biblia és a természettudományok* címmel. A befejezésben a következő megállapítással összegezte gondolatait: „A Bibliában olvasható kinyilatkoztatott igazságok és az emberi erőfeszítések eredményeképpen megírt tudományos ismeretek összevetése lehetséges, és ezáltal pontosabban érthető a 2400 (Ószövetség) és az 1900 (Újszövetség) évvel ezelőtt leírt és évmilliárdokkal korábban megtörtént világfolyamatok végbemenetele. Tehát a kinyilatkoztatás sugalmazója csakis a történések irányítója lehetett,

hiszen a szövegíró, halandó emberként, nem lehetett az események szemtanúja és főképpen nem értelmezője.” A mindnyájunk számára érdekes és hasznos előadásra szívesen gondolunk vissza, különösen most, a Biblia évében. (A könyvtárostánári témához kapcsolódóan az emlékülés második napján *Szokmári Klára* tagtársunk tartott előadást *Egy könyvtárostánár gondolatai a Bod Péter Társaságban* címmel.)

2. A könyvhöz, a könyvtárhoz szorosan kapcsolódik az olvasás. Az olvasásfejlesztés, amint azt fentebb már említettem, a Bod Péter Társaság célkitűzései közé tartozik. Ez napjaink egyik igen fontos és nehéz kérdése, ugyanis az olvasók száma egyre fogy. Mondhatnánk, hogy az olvasás válságban van. Hogyan lehetne ezen változtatni? Olvasással foglalkozó rendezvényeinken, tanácskozásainkon próbáltunk választ keresni a kérdésre. Tevékenységünknek ezt a területét, az olvasáspedagógiai kérdések területét *Oporné Fodor Mária* vezette és vezeti ma is.

Az olvasás kérdésében sokszor volt segítségünkre *Nagy Attila* olvasáskutató, összejöveteleinken, tanácskozásainkon több előadását hallgattuk meg. Emlékezetes volt 2006-os (március 10.) *Az olvasás mint kiváltság* című előadása, melyet az országos Széchényi könyvtárbeli dolgozósobájában tartott.

Ugyanebben a témában *Jobbágy Károlyné* ny. magyar szakos tanár tartott gondolkodásra készítő, megfontolásra érdemes előadást *Az olvasás* címmel 2008-ban (április 16-án) a Dunamelléki Református Egyházkerület Székházának dísztermében. Négy kérdésről érkezett:

- az olvasás jelenlegi helyzetéről, a vészhelyzetről,
- néhány az olvasást érintő kutatási eredményről,
- az iskola válaszáról a kihívásokra,
- az olvasás és a nemzeti identitás összefüggéséről.

(Az olvasásról és olvasásfejlesztésről külön előadás hangzott el, melyet *Oporné Fodor Mária* tagtársunk tartott *Az olvasásról a Bod Péter Társaságban* címmel.)

A könyves és az olvasással foglalkozó tevékenységünkkel összhangban rendezvényeinken könyvismertetéseket is beiktattunk.

2000-ben sikerült kiadnunk egy könyvet *Bod Péter írásai* címmel Ugrin Gáborné szerkesztésében, a Püski Kiadó gondozásában.

A nagyközönségnek szánt kiadványunk iránti érdeklődést bizonyította az a tény, hogy 2002-ben megjelent a második, javított kiadás is. A műről *Vásárhelyi Judit* tagtársunk a Püski Kiadó üzletébe meghívott vendégeknek kutató egyéniségéhez méltó könyvismertetést tartott.

Igazi bensőséges, kellemes eseményre került sor 2005-ben (november 8-án) a Deák téri Evangélikus Gimnázium dísztermében, ahol *Somkuti Gabriella* tagtársunk *Ajánék mégis* című verseskötetének bemutatóját tartottuk. A kötetet bemutatta és a szerzővel beszélgetett *Pomogáts Béla* irodalomtörténész. A szerző verseit pedig *Frankó Emilia* előadóművész tolmácsolta. Együtt örvendeztünk Somkuti Gabriella sikerének.

A 2007. szeptemberi (21.) rendezvényünkön is szerepelt egy könyvismertetés. *Nagy Géza* *A református egyház története 1608–1715* című nagy összefoglaló munkáját *Bellágh Rózsa* ismertette. A XVII. századi magyar református egyháztörténet közel hatvan évig kéziratban volt. Annak ellenére, hogy a szakma tudott róla és régóta várta megjelenését, kiadása helyett csak biztatások, eluntatásig menő ígérgetések halma maradt. Végül egy magánkiadó, az Attraktor adta ki közel ezeroldalas terjedelemben, két kötetben. A művet adatgazdagsága miatt a XVII. századi egyháztörténet valóságos kézikönyvének is tekinthetjük, igazi kincseshánya.

3. Harmadik irányú tevékenységünk Bod Péterhez kapcsolódik.

Társaságunk nevéhez hűen fontosnak tekinti Bod Péter hagyatékának ápolását, de emellett az erdélyi tudós-lelkipásztor szellemi értékrendjének széles körű, folyamatos felmutatását is itt-hon és az egész Kárpát-medencében. Ennek része a szűkebb szakmai-tudományos kutatások kezdeményezése, eredményeinek bemutatása, esetleg publikálása, de épp úgy feladatunk a kultusz ápolása és fenntartása is. Az 1993-as ünnepi ülésünkön *Czine Mihály Bod Péter öröksége* című bevezető előadása hangzott el a könyvtártörténeti előadások mellett. Czine Mihálynak óriási érdemei vannak a magyar kultúra, különösen a XX. századi magyar irodalom egyetemese és európai rangú értékeinek tudatosításában. De számtalanszor hitet tett szíve szerinti értékei mellett a korábbi korokból is. Ilyen értéket jelentett számára Bod Péter is, akinek életében, sorsában megtalálható a magyar kultúra, Erdély, a haza iránti ragaszkodás, a tudósi érdeklődés, kíváncsiság, de ott vannak a könyvek, a könyvtárak, az iskola, a tanulás is.

Az első nagyobb szabású, Bod Péternek szentelt rendezvényünkre 1999-ben (június 9-én) került sor, amikor az erdélyi tudós halálának 230. évfordulója alkalmából emlékülést rendeztünk a Deák téri Evangélikus Gimnázium dísztermében. Előadók voltak: *Hubert Ildikó* (*Bod Péter, az egyház- és irodalomtörténet-író*), *Cs. Varga István* (*Németh László erdélyi drámahősei*), *Simon Melinda* (*Bethlen Kata*). A továbbiakban *Bod*

Péter a magyar középiskolákban címmel tanárok és tanulók gondolatait hallhattuk. *Sziliné Simon Márta*, a Szent István Gimnázium tanára a háttérbe szorított „rég” magyar irodalomról így vallott: „Köszönöm azt a lehetőséget, hogy a könyvtári munkát és az olvasási kultúra fejlesztését szívügynek tekintő kollégák és a Bod Péter Társaság felkeltették tanulóink érdeklődését Bod Péter személye és munkássága iránt. Nagyon szívesen vállalkoztak tanítványaim arra, hogy olvassanak a régi magyar irodalom gyöngyszemeiből, és megfogalmazzák, milyen örök érvényű üzenetet közvetít Bod Péter a mai fiatalok számára.”

Az emlékülés végén pedig a Bod Péter nevét viselő erdélyi intézmények, szervezetek képviselői és a XVIII. századi Bod család leszármazottai, tehát ma élő rokonai szólaltak meg. *Bod Péter Ákos* egyetemi tanár, aki nem tudott részt venni az emlékülésen, köszöntő levelet küldött társaságunk tagjainak és a résztvevőknek. A levélből kitűnik, hogy mennyire aktuálisak voltak akkor is, de napjainkban is Bod Péter Ákos gondolatai: „Ma napi élményünk, hogy a tanulni kész magyar fiatal a fejlettebb, gazdagabb világ felé igyekszik. Van azonban egy kardinális kérdés itt: mi lesz a megszerzett tudással? A magyar peregrinusok tudással felvértezve és könyvekkel megrakodva jöttek vissza hazájukba. Bod Péter is 1743-ban, hároméves hollandiai tanulmányútja után hét mázsa útipoggyással tért meg. Ezután Bethlen Kata mellett szolgált, majd az első magyar nyelvű irodalmi lexikon elkészítésével, szótárszerkesztéssel és számos irodalmi munkával, majd magyarigeni lelkipásztorkodással fizette vissza nemzetének a támogatást. Olyan életpálya az övé, amely a példaképekben szegényes mai világban roppant időszerű és korszerű.”

Bod Péter munkásságának ismertetése és elismertetése érdekében kiszélesítettük érdeklődési köreinket és megerősítettük kapcsolatainkat a tudományos élet képviselőivel nemcsak a budapesti, hanem az erdélyi konferenciákon is. Emellett megkerestük és megtaláltuk a Bod Péter iránt érdeklődő embereket Erdély kicsiny falvaiban. Társaságunk baráti kapcsolatokat épített ki azokkal az erdélyi református gyülekezetekkel, ahol Bod Péter élt és alkotott: Alsó- és Felsőcsernátonban, Olthévízen és Magyarigenben. Tudunk egymásról és segítjük egymást.

A Bod Péter Társaság tagjai a találkozások során mintegy hidat alkottak a kutatók, az előadók, valamint az adott témát befogadni akaró közönség között. Mindenüvé a szellemi életbe igyekeztünk bevinni Bod Péter gondolatait.

1999 júliusában (8–11.) Olthévízen az *Árva Bethlen Kata – Bod Péter* című konferencián, novemberben a magyarigeni csoport rendezvényén vettünk részt Budapesten a Baár-Madas Gimnáziumban, 2001-ben (augusztus 4–5.) pedig a Felsőcsernátonban rendezett Bod Péter konferencián.

Erdélybe kirándulásokat szerveztünk Bod Péter nyomában, melyeket két alkalommal *Muszka Erzsébet* tagtársunk, egyszer pedig Ugrin Gáborné vezetett.

2006-ban (július 28–30.) az olthévízi református egyházközösség újabb, kétnapos konferenciát szervezett Bod Péter tiszteletére.

A tudós-lelkipásztor életrajzából tudjuk, hogy összesen hat évet töltött itt, Olthévízen (1743–1749). A konferenciát *Veress László* maroszentkirályi (korábban olthévízi) és *Sylvester Aba János* olthévízi lelkész szervezte. A résztvevők elsősorban erdélyiek voltak, de jöttek Budapestről is a Bod Péter Társaság tagjai közül tizenketten, és Svájból, Grasubünden kantonból. A rendezvényen öt előadás hangzott el (sorrendben: *Bellágh Rózsa*, *Majláthné Csizmadia Gabriella*, *Gudor Botond*, *Veress László* és *Jan Andrea Bernhard* előadása.) Közülük kiemelem *Majláthné Csizmadia Gabrielláét*, amelyben Bod Péter Históriaira utat mutató magyar lecsiconját mutatta be.

A fiatal nyárádszeredai tanárnő nagy felfedezése volt a lecsicon, ezzel új eredményt hozott a Bod-kutatásba. A marosvásárhelyi Teleki–Bolyai Könyvtár Kézirattárában találta meg az eddig elveszettnek hitt kéziratot. *Csizmadia Gabriella* nagy türelemmel és szorgalommal lemásolta, és belőle készítette el a diplomamunkáját. A lecsicont a szerző, Bod Péter, Olthévízen írta 1746-ban, a *Szentírás értelmére vezérlő magyar lecsikon* és egyéb művei mellett.

Az évek folyamán egyre több tapasztalatra tettünk szert, látóköreink kiszélesedett. Felismertük, hogy nem a szélesítés, hanem a mélyítés, tehát tevékenységünknek úgy a mennyiségi, mint még inkább a minőségi fejlesztése volna a sokkal fontosabb feladatunk. Ezt az intést vagy elhatározást akár tetszik, akár nem, egy kutatónak

meg kell fogadnia, ha használni akar környezetében, ha Bod Péter gondolata szerint akar élni és dolgozni.

Ebben az értelemben került sor Bod Péter születésének 290. évfordulója alkalmából, 2002. február 22-étől 23-áig a *Bod Péter, a historia litteraria művelője* című tudományos tanácskozás megrendezésére az Országos Széchényi Könyvtár dísztermében. Rendezvényünket a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézete, az Országos Széchényi Könyvtár és a Bod Péter Társaság szervezte.

A tanácskozás középpontjában Bod Péter irodalomtörténeti-írói tevékenysége állt, amely szorosan kapcsolódott a tudós lelkipásztor történeti, egyháztörténeti, egyházjogi és szótárszerkesztői munkásságához. A korábban már vizsgált műveket – köztük a Magyar Athenast is – az előadók új módszerekkel vizsgálták és tárgyalták. Összesen tizenöt előadás hangzott el. Az előadások Bod Péter magyar nyelvű írói lexikonáról, a Magyar Athenasról (*Fenyő István*), a Magyar Athenas értékszemponjtjairól (*Jankovics József*), a Magyar Athenas és Bethlen Kata könyvtárának jegyzékei közötti forráskapcsolatról (*Bellágh Rózsa*), a püspökeletrajzokról (*S. Sárdi Margit*), a románok történetéről (*Köpeczi Béla*, *Gudor Botond*), a puritanizmus hatásáról (*Petróczi Éva*), a Bod Péter szótárában fellelhető magyar folklórtörténeti adatokról (*Voigt Vilmos*), Bodnak a székely rovásírásra irányuló érdeklődéséről (*Ferenczi Géza*), Bod Péter generalis notáriusi tevékenységéről (*Sipos Gábor*), a tudós kortársakkal tartott kapcsolatairól (*Ladányi Sándor*), Bod Péter áttekintéséről a magyar bibliafordítások ügyében (*Bretz Annamária*), Juan Luis Vives és Bod Péter szövegeinek összehasonlításáról (*H. Kakucska Mária*), két párhuzamos életműről (*Jacob Márza*), Bod Péter térképeiről (*Gróf László*) szóltak.

A felsoroltak közül kiemelem Gróf László Oxfordban élő térképtörténész, kutató Bod térképeiről szóló előadását. Ezek a térképek mérföldkövet jelentenek a magyar kartográfia történetében, hiszen az első magyar nyelvű kontinens-térképekről van szó. Gróf László a British

Libraryban őrzött Bod Péter: *Az Isten vitézkedő anyaszentegyháza rövid históriája*. Basel 1760 c. művében található térképeket ismertette, elemezte.

Az elhangzott előadások szerkesztett szövegei kötetben is megjelentek *Bod Péter, a historia litteraria művelője* címmel az Universitas Könyvkiadó Historia Litteraria sorozatában 2004-ben, *Tüskés Gábor* szerkesztésében. A kötet a magyar irodalomtudomány és kritika XVIII. századi történetét feltáró kutatási program részeként jelent meg azzal a céllal, hogy bemutassa a historia litterariának, azaz a magyar irodalomtudománynak és irodalomtörténet-írásnak a kezdeteit.

Ugyancsak ennek a konferenciának a programjaként Bod Péter-emléktáblát helyeztünk el a Budapest XI. kerületében lévő Bod Péter utca 2. számú ház falán, melyet két szobrászművész, *Máthé István* és felesége, *Lantos Györgyi* készített *Bod Péter* szentesi főorvos és *Imre Kálmán* tagtársunk jelentős szellemi és anyagi támogatásával. Az emléktáblát minden évben megkoszorúzzuk Bod Péter születésnapja körül.

A rendezvényhez kapcsolódva egy Bod Péter-bibliográfia is megjelent *Gyerges Judit* összeállításában. Ez igen hasznos munka, és nélkülözhetetlen a Bod-kutatás, a historia litteraria és a XVIII. századi egyház-, irodalom- és művelődéstörténet számára.

Érdekes előadást hallgattunk meg a 2003-ban (november 19-én) rendezett ünnepi ülésünkön,

melyet ifj. *Fabinyi Tibor* egyetemi tanár tartott. Címe: *Bibliai jelképek Bod Péter Magyar Leksikonjában 1746*. Az előadó Bod Péter Kolozsváron 1746-ban kiadott a *Szentírás értelmére vezérlő magyar leksikonját* hermeneutikai-ti- pológiai szempontból mutatta be, vagyis a lexikonban szereplő emblémákat, tüposzokat, jelképeket elemezte. Igényes tudományos előadását az is értőn, élvezettel hallgathatta, aki a művet nem olvasta.

2004-ben (március 2–3.), mintegy folytatásaként a két évvel korábbi tudományos tanácskozásunknak és ugyanazzal a címmel, *Bod Péter, a historia litteraria művelője*, rendeztük meg tudományos ülésünket Bod Péter halálának 235. évfordulója alkalmából az OSZK dísztermében. *Monok István*, az OSZK főigazgatója megnyitója után *Fabinyi Tibor* egyetemi tanár, egyháztörténész elnökletével Veress László, Ladányi Sándor, Bellágh Rózsa, Gróf László, Bretz Annamária, Gudor Botond előadása hangzott el a Bod-kutatások újabb eredményeiről.

Különös tekintettel a XVIII. századi tudóselkipásztorra, a Bod Péter Társaság még az 1990-es évek elején tervbe vette a Bod család történetének, alkotó tagjainak a megismerését és megismertetését. Egyre világosabbá vált, hogy az elmúlt háromszáz évben tevékenykedő Bod család sok tagjának élete és munkássága megbecsülésre, emlékezetünkben megőrzésre méltó. Baráti kapcsolatban voltunk *Bod László* festőművésszel, részt vettünk kiállításának a megnyitóján, vendégei voltunk a velenicei alkotóházában, a Kápolna Galériában, köszöntöttük nyolcvanadik születésnapján. A 2001-ben elhunyt festőművész családjával továbbra is szoros kapcsolatot tartunk fenn. Felesége, *Bod Lászlóné Bartus Adrienn* lehetővé tette, hogy Sasadi úti társasházának kertjében, kellemes környezetben tarthassák meg társaságunk tagjai nyári összejöveteleiket, a ház falán Bod László tiszteletére elhelyezett emléktáblát pedig évente megkoszorúzzuk.

Többen a Bod család tagjai közül Ugrin Gáborné ösztönzésére és irányításával család kutatásba kezdtek. A 2003-as (február 28-ai) taggyűlésünkön a Deák téri Evangélikus Gimnázium könyvtárában Bod Péter szentesi főorvos előadást tartott a Bod családról *A Bod család története* címen. 2006-ban folytattuk a Bod nemzetségi családfájának megrajzolását a Bod roko-

nok (*Bod Andorné*, *Bod Lászlóné*, *Bod Katalin*, *Bod Magdolna*, *Bod Péter* (Szentes) és a női ágból származott Vass család tagjai (*Vass Péter*, *Vass Szabolcs*, *Vass Tamás*), valamint néhány tagtárs közreműködésével. (Erről az aprólékos, sok türelmet igénylő adatgyűjtő munkáról, a Bod nemzetségről számolt be az emlékülés második napján Bod Katalin és Bod Magdolna.)

A magyar kultúra napja (január 22.) nem tartozik a hivatalos ünnepek közé, de már hosszú évek óta, 1989-től egyre eredményesebben hívja fel a figyelmet népünk szellemi és tárgyi értékeire. A Bod Péter Társaság is mindig megünnepelte és megünnepli a magyar kultúra napját, és rendezvényeivel megemlékezik népünk hagyományairól, gyökereiről, múltjáról: koszorúzással minden évben Szatmárcsekén, Kölcsey síremlékénél, Budapesten a Kölcsey-szobornál, vagy ünnepi üléssel, amilyen a 2008. januári 9-ei rendezvényünk volt az Országos Idegennyelvű Könyvtár nagytermében. Ezen a rendezvényen Cs. Varga István irodalomtörténész és *Jáki Sándor Teodóz* bencés szerzetes tanár *Bencés örökségünk és irodalmunk* címen vallott, beszélt a magyar kultúráról. Cs. Varga István többek között a következőket mondta, idézve *Esterházy Jánost*: „Csak az a nemzet érdemes jobb sorsra és örök életre, amely meg tudja becsülni nagyjait, és amelynek mindig szeme előtt lebeg azok példát mutató munkássága.”

Cs. Varga István gondolataival összhangban mi, a Bod Péter Társaság tagjai, az elmúlt húsz évben igyekeztünk megbecsülni és ápolni Bod Péter munkásságát, alkotó szellemét, igyekeztünk használni környezetünkben, tudatosítani a magyar kultúra értékeit, a könyv, az olvasás, a tanulás fontosságát.

Most, a befejezésben, felteszem a kérdést, idézve Bod Péter *Szent Hilarius* (1760) című, „szívet vidámító, elmét élesítő” kérdések és feleletek formájában megírt könyvéből: „Melyik munka a legkedvesebb? Amelyet jól végzett el valaki. Keserű gyökernek édes gyümölcse (271 tétel).” Ezt a gyümölcset, társaságunk húszévi munkájának eredményeit próbáltam meg bemutatni, természetesen a teljesség igénye nélkül. A munka nehéz és fáradságos volt, de mindnyájunk épülésére, hasznára szolgált, és ehhez Ugrin Gáborné következetessége, kitartása és türelme kellett.

Bellágh Rózsa

Fótók: *Karasz Lajos* (OSZK)